

21/11/2025

077-5006206

052-6885006

הגנת ההסתמכות במשפט הפלילי

במידה וקיבלתי עצה מקצועית מבעל מקצוע (לדוגמה: רופא, עורך דין, רואה חשבון ותחומים נוספים) ובהסתמכי עליה ביצעתי עבירה, האם אני יכול להיות פטור מאחריות פלילית? חוק העונשין בישראל מעמיד לנאשם במשפט פלילי כמה הגנות כדי להוציאו זכאי, גם אם ביצע את העבירה, למשל אי שפיות או הגנה עצמית. אחת ההגנות המעניינות והמורכבות היא הגנת ההסתמכות במשפט הפלילי, הגורסת כי בשטחים רבים הדורשים התמחות חסר האדם מן הישוב ידע מספיק ולכן עשוי הוא להישען על עצותיהם של מומחים למיניהם גם בעת ביצוע עבירה פלילית. על מנת שבית המשפט יקבל הגנה זו, צריכים להתמלא מספר תנאים מרכזיים. עו"ד אסף דוק מסביר אודות הגנת ההסתמכות במשפט הפלילי והתנאים להתקיימותה על מנת שבית המשפט יראה בנאשם פטור מאחריות פלילית.

מהן הגנות במשפט פלילי?

מערכת המשפט בישראל מטילה את נטל הוכחת האשמה על התביעה, קרי הנאשם זכאי עד שלא הוכחה אשמתו. עם זאת, גם אם התביעה הצליחה להוכיח את אשמתו של האדם, עומדות לרשות בא הכוח שלו כמה הגנות הנקראות טענות הגנה – המפרטות אודות מצבים ספציפיים שבהתקיימם האדם לא יישא באחריות פלילית למעשיו. בעוד נטל ההוכחה על אשמתו של אדם היא באחריות התביעה, הרי נטל ההוכחה על הגנה שעומדת לרשותו מוטלת על הנאשם ובא כוחו. לדוגמה, המדינה הוכיחה שפלוגי הרג אלמוני אך בא כוחו של הנאשם הצליח להוכיח שהוא סבל מאי שפיות זמנית. ההגנות העיקריות העומדות לרשות הנאשם הן:

□ **גילו של הנאשם** – על הנאשם להיות בגיל אחריות פלילי. בישראל נקבע כי אדם לא יישא אחריות פלילית אם הוא מתחת לגיל 12. גם אם הנאשם מעל גיל 12 ההליך הפלילי שיעבור הוא בבית משפט לנוער, כולל חינוכו ושיקומו של הנער.

□ **אי שפיות הדעת** – זו הגנה שקובעת אם הנאשם לא היה שפוי בעת המעשה בגלל מחלה שהוא סובל ממנה או ליקוי בכושרו השכלי, כלומר "היעדר רציה בהיעדר שפיות".

□ **היעדר שליטה** – אדם לא יישא באחריות פלילית למעשה פלילי שעשה, אם לא היו לא אלטרנטיבות אחרות. למשל היפנוזה, הליכה מתוך שינה, סהרורות וכדומה. בניגוד להגנת אי שפיות, הגנת היעדר שליטה היא במצב שאדם שפוי בהיעדר רציה.

□ **הגנת השכרות** – המחוקק הישראלי מבחין בין כמה מצבים של שכרות הקובעים את אחריות הנאשם למעשה פלילי. אם נכפתה עליו השכרות הוא לא יישא באחריות פלילית, בתנאי שהמעשה בוצע ללא מחשבה פלילית. לעומת זאת אם היה שיכור מדעת או שיכור בכוונה וכתוצאה מכך ביצע מעשה פלילי, הוא אחראי למעשיו. שכרות כוללת גם גורם מסמם אחר כגון סם.

□ **הגנה עצמית** – זו ההגנה הנפוצה ביותר הקובעת כי אדם לא יישא באחריות פלילית למעשה שנדרש כדי להדוף תקיפה שנשקפה ממנה סכנה לחייו. מהם הרכיבים הדרושים לשם הוכחת הגנה עצמית? כיצד בוחן בית המשפט את טענת ההגנה עצמית? עו"ד דוק מסביר במאמר הבא.

□ **הגנת הצורך** – אדם לא נושא באחריות פלילית למעשה שנדרש באופן מיידי להצלת חייו שלו או של זולתו.

נוסף על הגנות מרכזיות אלה, עומדות לרשות הנאשם גם **הגנת הכורח**, **הגנת הצידוק**, **הגנת זוטי דברים**, **טעות במצב דברים**, **טעות במצב משפטי**, **הגנה מן הצדק** ו**הגנה תרבותית**. אחת ההגנות המעניינות היא הגנת ההסתמכות במשפט הפלילי שתפורט

21/11/2025

077-5006206

052-6885006

להלן.

הגנת ההסתמכות במשפט פלילי

הגנת ההסתמכות במשפט פלילי מבוססת על חוות דעת משפטית שמוכיחה כי בבסיס העבירה הפלילית אין כוונה פלילית. הגנה זו מבוססת על סעיף 34 (ט) לחוק העונשין הקובע כי אחת ההגנות שעומדת לרשות הנאשם היא טעות פלילית. למה הכוונה? כאשר אדם הסתמך בתום לב על חוות דעת משפטית מעורך דין, ובדיעבד ביצע עבירה פלילית בגלל עצתו של העו"ד, לפעמים הדבר יכול להביא לזיכוי, אף אם ביצע עבירה פלילית. כלומר, אדם התייעץ עם עורך דין בנוגע לנושא מסוים, העו"ד ייעץ לו מה לעשות, האדם ביצע את העצה ובדיעבד עבר עבירה פלילית.

יש לזכור שהחוק בישראל קובע כי "אי ידיעת הדין אינה פוטרת מאחריות פלילית". כלומר אדם לא יכול לטעון כי לא הכיר את החוק ולכן ביצע עבירה פלילית. מכאן שהגנת ההסתמכות במשפט הפלילי לא מתבססת על אי ידיעת החוק, אלא על ביצוע עבירה בגלל ייעוץ משפטי שגוי. בית המשפט העליון קבע מספר תנאים שצריכים להתמלא כי לבחון את קיומה של הטענה על הגנת ההסתמכות:

□ על הייעוץ המשפטי שהאדם קיבל להתבסס על כל התשתית העובדתית. כדי להוכיח תנאי זה, רצוי מאוד שחוות הדעת תהיה כתובה, אחרת יהיה קשה להוכיח כי הנאשם מסר את כל התשתית העובדתית.

□ על האדם לקבל את העצה מעו"ד שמתמחה בתחום הספציפי. זו אחריותו לוודא כי עורך הדין שאליו פנה הוא בעל מומחיות בתחום שבו הוא מבקש להתייעץ עמו.

□ על האדם המתייעץ לברר את חוקיות מעשיו, כולל בחינה של רשויות מוסמכות, בדיקת פסיקות או הנחיות מקובלות בנושא שעליו קיבל את הייעוץ. למשל, גם אם עו"ד שעוסק במיסוי מסר לו עצה שגויה, יש באפשרותו של הנאשם לפנות את רשות המס ולברר אם אכן הצעד שהוא עומד לעשות חוקי.

□ אם אפשר לקבל pre-ruling (פניה לרשות מסוימת כדי לבדוק מה יחסה לצעד שעומד האדם לעשות), אך לא עשה כך, עליו להוכיח מדוע הסתמך על עצת העו"ד ולא פנה לבירור עמדתה של הרשות.

על אף הקושי להשיג את כל התנאים הללו, יש מקרים שבהם האדם יוצא זכאי כי הצליח להוכיח את הגנת ההסתמכות במשפט הפלילי, על סמך התנאים הנ"ל.

חשיבות איכות הייצוג המשפטי בהתמודדות עם משפט פלילי

בכל מקרה ובו אתם מוצאים עצמכם חשודים או נאשמים בעבירה פלילית – אל תתייצבו ללא עורך-דין שייסע לכם בניהול ההליך הפלילי נגדכם מול רשויות החוק ויברר האם עומדת לרשותכם הגנה מכל סוג, כולל הגנת ההסתמכות במשפט הפלילי.

זכרו כי גם אם העונש בגין העבירה צפוי להיות קל יחסית, עצם המעצר או העמדה לדין פלילי עלולים להעיב על שמו של הנאשם, לפגוע פגיעה אנושה במוניטין שלו, במשפחתו ובחיי החברה שלו. לכן מומלץ לכל אדם שמצא עצמו נחשד או מואשם בעבירה פלילית – להיוועץ בעורך דין פלילי מנוסה הבקיא ברזי החקיקה והפסיקה. הזכות לקבל ייעוץ משפטי או להיות מיוצג על-ידי עורך דין ניתנת בכל שלב של ההליך הפלילי וכדאי לנצל את החל מהשלב הראשון, החקירה במשטרה. בשלב זה יש כללים ברורים של 'עשה ואל תעשה', משום שאף שגיאה קלה מצד העצור עלולה להיות בעלת השלכות רציניות להמשך ההליך.

המשפט הפלילי סבוך, מורכב ומאפשר טווח פעולה רחב. כמעט כל אחד מהשלבים בהליך הפלילי יכול להוות שלב יציאה ממנו

21/11/2025

077-5006206

ת. 052-6885006

ולהיפך, מניעת יציאה ממנו. היוועצות בעו"ד פלילי הינה קריטית לאורך כל שלביו של ההליך הפלילי המתנהל נגדך. עורך הדין שייצג את האינטרסים שלך יוכל עוד משלביו הראשונים של ההליך לסכל את האפשרות שתואשם או תורשע בהאשמות שווא וכן במקרים מסוימים אף להביא לביטול ההליך הפלילי שנפתח נגדך. בכל מקרה של חשד בביצוע או מעורבות בעבירה פלילית, הצורך בייעוץ משפטי מקצועי הוא הכרחי. עורך הדין יוכל להקטין את כובד הראיות נגדך ולהביא לתוצאות המיטביות בתיק בכך שסייע לך לגבש גרסה עקבית שעשויה להיות ההבדל בין הרשעה לזיכוי.

משרדנו מספק ייעוץ וייצוג משפטי לחשודים ונאשמים בהליכים פליליים מזה תקופה ארוכה ובכך שומר נאמנה על הזכויות והאינטרסים שלהם תוך לחימה עיקשת, רציפה ובלתי מתפשרת במנגנונים השונים עד לכיבוש היעד לשביעות רצונם. במידה וזומנת לחקירת משטרה או שהוגש נגדך כתב אישום - פנה ללא דיחוי להתייעצות עימנו בטלפון **052-6885006** או השאר פרטים ונשמח לסייע ולהציע לך מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדך. סודיות מלאה מובטחת.